

**† TIMOTEI,
DIN MILA LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOP AL EPARHIEI ARADULUI**

Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini, binecuvântare, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos

Cinstiți credincioși și credincioase,

Cu marea sărbătoare a Crăciunului încheiem și anul numit calendaristic, căci cel bisericesc continuă cu perspectivele luminoase pe care însuși praznicul le vestește prin simțămintele înalte ce le înlesnește spre minunate făuriri. Zilele de sărbătoare se înlănțuiesc între sfârșitul și începutul de an, legând parcă vechiul de nou, adică ce este trecător cu ceea ce se înnoiește, pe o vreme în care curatul omătului care amintește ca vorbă de întreaga omenire, ca și de omenia de care trebuie să dea dovadă fiecare om, iar ca realitate și albul imaculat ce se învecinează cu lumina, punându-și pecetea pe omenescul destinat desăvârșirii.

Cât putem cuprinde într-o frântură de timp hărăzită muritorilor ce așteaptă nemurirea, trăim în aceste zile de bucurie ca o gustare din veșnicie comuniunea cu Dumnezeu pentru care am fost creați. Înzestrați cu voință liberă, putem alege între bine și rău, dar în acest scop e necesară o cunoaștere prin învățatură formatoare de virtute. Ori, anul ce se încheie este închinat educației religioase a tineretului și totodată pildei în acest cadru date de Sfântul Antim Ivireanul, Mitropolit al Țării Românești din veacul al XVIII-lea, om de mare cultură și de atentă călăuzire a tuturor celor încredințați spre păstorire. Tot în aceeași legătură anul e consacrat și celor care purtau grija cărților folositoare, tipografilor cu precădere, ce dovedeau că și în ființa cititorului se pot întipări cuvintele sfaturilor duhovnicești spre ascultare și împlinire. Anul care urmează omagiază pe iconarii dintotdeauna, spre a aduce aminte de cei care încearcă să redea cât mai pătrunzător chipul lui Dumnezeu prin cel pe care l-a făcut asemenea spre a și deveni ca atare. Cuvântul lui Dumnezeu Însuși S-a întrupat pentru a reface chipul Său în omul făcut după acesta, spre a-i reda starea cea dintâi. Conștiința acestei lucrări a trezit-o sfântul ierarh la vremea sa în ascultătorii săi prin multe cuvântări și scrieri, dintre care în parte păstrate poartă titlul de "Didahii" sau învățături creștinești, două fiind consacrate praznicului în toila căruia ne aflăm. Din acestea, încercăm cu smerită pricepere a desprinde

învățătura împărtășită prin graiul străbunilor pe care, cu dragostea pentru neamul românesc l-a adoptat, el însuși fiind adoptiv pentru acesta, descinzând din cel al georgienilor, care asemenea nouă, au primit religia creștină încă de la începutul răspândirii ei. Textele biblice principale pe care se temeluesc acestea sunt legate, pentru prima cuvântare de Creație, iar pentru cea de-a doua, de înnoirea acesteia spre mântuire, fapt care amintește termenul de Crăciun, cu înțeles adânc în limba noastră românească, legat mai ales de continua lucrare a lui Dumnezeu.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Urmând firul cuvântului Sfântului Mitropolit în adaptarea la vorbirea curentă, acesta porcede de la textul Sfântului Apostol Pavel „Cel ce sfințește și cei ce se sfințesc dintr-Unul sunt toți; de aceea nu se rușinează să-i numească pe ei frați... Căci, într-adevăr nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam. Pentru aceea dator era întru toate să se asemene fraților...”[1], spunând că „două firi mai alese și mai de cinste a făcut Dumnezeu, adică cea îngerească și cea omenească...; însă nu pentru trup, ci pentru suflet este făcut omul după chipul lui Dumnezeu, căci Dumnezeu nu are trup, ci este duh[2]... Îngerul încă este duh, că așa zice prorocul David: ”Cel ce face pe îngerii Săi duhuri”. Și sufletul omului este duh, cum iarăși același psalmist zice: ”Întorcându-Ți Tu fața Ta se vor tulbura; Lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce. Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi și vei înnoi fața pământului.”[3] Totodată se precizează: Dumnezeu este nevăzut, îngerul și sufletul omului la fel; Dumnezeu, îngerul și sufletul omului sunt nemuritori și au înțelegere și voie.[4] De asemenea, că amândouă firile, adică îngerească și omenească au căzut pentru trufie, pentru că au dorit să fie asemenea lui Dumnezeu. Cea a îngerului de lumină sau Lucifer, întrucât a cugetat așa: ”sui-mă-voi deasupra norilor și asemenea cu Cel Preaînalt voi fi;”[5] iar cea omenească atunci când a mâncat din lemnul cunoștinței prin ispita șarpelui sau diavolului, cu vrerea că se va face Dumnezeu. Acum însă Dumnezeu dăruiește omului mila Sa, luând spre Sine firea lui cea căzută, îngerului nevoind să-i arate aceeași milă, neluând firea lui, așa cum explica în textul de la începutul cuvântării Apostolul neamurilor.[6] Se numără apoi patru pricini pentru care Fiul lui Dumnezeu, prin întrupare, a luat fire omenească și nu îngerească; prima fiind aceea că îngerii n-au căzut toți, pe când oamenii sunt toți căzuți pentru păcatul celui dintâi născut, adică a protopărinților Adam și Eva, dând o pildă, pe cea a păstorului care având o sută de oi și pierzând una, lasă pe cele nouăzeci și nouă în pustie, mergând după ea și găsind-o se bucură de ea, mai mult decât de celelalte.[7] În acest context cităm pe părintele Dumitru Stăniloae cu următoarea lămurire: ”chiar o parte din îngerii s-au alterat ieșind din comuniunea cu Dumnezeu, izvorul vieții ca locaș al libertății lor, ca stare de la început. Prin aceasta a ieșit din libertatea dragostei de Dumnezeu, căzând în lanțurile robiei

patimilor și în întunericul lipsei de sens al unei astfel de existențe, care nu înaintează în bogăție spirituală. Se înțelege prin puțința de schimbare a fapturilor, atât schimbarea morală, cât și alterarea ontologică. Cea dintâi produce pe cea de-a doua.”[8] A doua pricină este greșeala omului din slăbiciune, căci în trei chipuri greșește omul: din slăbiciune, și care este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, întrucât El este Atotputernic; apoi cel din neștiință, căci Fiul lui Dumnezeu este înțelepciune și mai apoi cel din firea cea rea, care este împotriva Duhului Sfânt, căci Duhul este vistier de bunătați. Deci, omul care greșește din slăbiciune va fi iertat mai lesne dacă se va pocăi, iar păcatul care este împotriva Duhului Sfânt nu se iartă lesne, fiind datorat firii căzute. Așadar, Domnul a luat firea omenească, nu cea îngerească pentru că omul a greșit din slăbiciune împotriva lui Dumnezeu Tatăl, iar îngerul căzut din firea lui, împotriva Duhului Sfânt.[9] A treia pricină este că îngerul a greșit de bună voia lui, iar pe om l-a înșelat diavolul sub chipul șarpelui. Autorul lămurește că în două chipuri se face păcatul: unul propriu, altul străin și Dumnezeu ceartă și pentru păcatele străine, precum se vede în multe cărți și istorii că după cum ”puțin aluat dospește toată frământătura”, [10] așa și păcatul și răutatea unuia pricinuieste la mulți mare pacoste.[11] A patra pricină este că îngerul fiind mai de cinste decât omul era dator și mai mult să se ferească de păcat.[12] ”Iar pentru ce a luat Fiul lui Dumnezeu firea omenească și nu altă față a dumnezeirii, adică Tatăl sau Duhul Sfânt, încă sunt patru pricini. Întâi pentru că Fiul lui Dumnezeu se cheamă și înțelepciune, care a luat chipul omului ca să vindece nepriceperea acestuia prin care a căzut. A doua că Fiul lui Dumnezeu fără de ani se face și Fiul omului sub ani. A treia ca precum s-a făcut Fiul lui Dumnezeu Fiul omului așa să devină și fiul omului Fiul lui Dumnezeu, după cuvântul Sfinte Scripturi ”și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu.”[13] A patra, întrucât Fiul fiind fața dumnezeiască din mijloc a Sfintei Treimi S-a făcut mijlocitor între Dumnezeu și om după spusa aceluiași sfânt apostol citat: ”Unul este Dumnezeu, unul este și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Iisus Hristos, Care S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți.”[14] În continuare, în ceea ce privește lucrarea mântuirii dezvoltată în cel de-al doilea cuvânt de învățătură, Sfântul Ierarh pe care-l cinștim zice: ”Iar pentru Nașterea Domnului Hristos, pe care o prăznuiește astăzi luminat Sfânta Biserică, în ce chip s-a născut Fiul lui Dumnezeu din Tată fără de mamă și cum S-a întrupat din Mamă fără de tată, nu trebuie iscodit devreme ce este Taină foarte mare, adică și mai presus de fire, ci numai cu credință și cu mărire prin cuvânt să ne închinăm Lui, ca unui Soare al dreptății ce a răsărit din pântecul Fecioarei, nouă celor ce ședeam întru întuneric și umbra morții; și din călduroasa inimă să Îi mulțumim pentru multa și nemăsurata milă ce a făcut cu noi de am înnoit firea noastră cea căzută, cu nașterea Sa... [15] Textul începător al celei de-a doua cuvântări tocmai oglindește acest adevăr: ”Îngerul a zis păstorilor: Nu vă temeți. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie

mare, care va fi pentru tot poporul, că vi s-a născut azi Mântuitor Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David.”[16] Într-un chip aparte se stăruie asupra minunii sărbătorite prin cuvintele: ”Și nașterea aceasta n-a fost numai mântuitoare, ci și minunată. Că pe de o parte trebuie să ne minunăm de sfatul cel minunat al înțelepciunii lui Dumnezeu, iar pe de altă parte să mărim lucrul cel mare al bunătății Lui... Minunat este numele Mântuitorului că nu numai într-un lucru, ci în toate faptele Sale minunat a fost: minunată zămislirea Lui, minunată și nașterea, minunată și viața, învățătura, moartea, învierea, înălțarea la cer, că toate întru Dânsul au fost nouă înălțate și minunate... Iar ce este prăznuirea noastră de acum este mai minunată decât toate.”[17] Praznicul actualizează minunea.

Dreptmăritori creștini și creștine,

Sfârșitul celor spuse, dar nu și al celor multe câte s-ar mai fi putut înșirui după cele scrise de Sfântul Mitropolit Antim, duce la convingerea oportunității de a adăuga îndemnul însuși al scriitorului pentru cititor în propriile cuvinte, și anume: ”Să ne închinăm nașterii Lui, aducându-I cu dragoste, cu frică și cu multă cucerie, împreună cu filozofii și daruri de bunătăți: aur, tămâie și smirnă; în locul aurului să-I aducem credință dreaptă, ca unui Împărat ce iaste al cerului și al pământului și al tuturor adâncurilor; în locul tămâiei să-I aducem dragoste curată, ca unui Dumnezeu vecinic și în loc de smirnă să-I aducem nădejdia cea bună, că El iaste toată nădejdia lumii... Și precum a înnoit cu nașterea Sfinției Sale toată lumea și viața omenească, așa să înnoiască și anii vieții noastre, cu fericită și întregă sănătate, ... ca și cu o gură și cu o inimă, cu bucurie sufletească să zicem împreună cu îngerii: Slavă lui Dumnezeu, Celui din nălțime și pre pământ pace, întru oameni bunăvoire.”[18] Cât de pătruns de atmosfera sărbătorii a fost autorul, pe lângă cele arătate, se poate vedea din admirația cu care privește faptul minunat al Nașterii Domnului. Bucuria se transmite în trăirea fiecărui credincios prin visarea la anii copilăriei din sânul familiei sau în vatra părintească; și tuturor celor ce au încercat din fragedă vârstă, ca și el, plecarea dintre ai săi, purtarea pe valurile vieții peste mări și țări, prin pronia divină, cunoscând adevărul că, minunate sunt căile Domnului, când cele de pe urmă reamintesc pe cele dintâi cu moștenirea înaintașilor menită să ducă la desăvârșire. La bunele urări ale Sfântului Ierarh pentru ascultători și cititori adăugăm și cele la care îndatorează slujirea de Sfintele sărbători și Noul An, rugăciunea cu părinteasca binecuvântare, spre împlinirea tuturor celor de folos și slava lui Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Amin.

Al vostru, către Domnul rugător și de tot binele doritor,

† TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

-
- [1] Evrei 2, 11, 16 – 17;
[2] Ioan 4,24
[3] Psalm 103, 5, 30 – 31; cf. Sfântul Antim Ivireanul, Didahii, București, 2016, p. 148;
[4] Ibidem;
[5] Isaia 14, 14;
[6] Facerea 3, 1 – 19; cf. Sf. Antim, o.c., p. 149;
[7] Luca 15; cf. Idem;
[8] Sf. Atanasie cel Mare, Scrieri, partea a doua, în Col. Părinți și Scriitori Bisericești, trad. Pr. Prof. D. Stăniloae, vol. XVI, București, 1998, p. 56, nota 87;
[9] Sf. Antim, o.c., p. 150 – 151;
[10] I Cor. 5, 6;
[11] Sf. Antim, o.c., p. 152;
[12] Ibidem;
[13] Ioan 1, 12;
[14] I Timotei 2, 5 – 6; cf. Sf. Antim, o.c., p. 153;
[15] Idem, 153 – 154;
[16] Luca 2, 10 -11;
[17] Sf. Antim, o.c., p. 156;
[18] Sf. Antim, o.c., p. 162 – 163.